

Innst. S. nr. 192

(2008–2009)

Innstilling til Stortinget fra kommunal- og forvaltningskomiteen

Dokument nr. 8:4 (2008–2009)

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene André Oktay Dahl, Martin Engeset, Gunnar Gundersen og Jan Tore Sanner om å styrke mindretallsrettigheter i kommunale og fylkeskommunale kontrollutvalg

Til Stortinget

SAMMENDRAG

I dokumentet fremmes følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen om å:

1. Fremme forslag om endringer av kommuneloven, med sikte på å styrke uavhengigheten til kommunale og fylkeskommunale kontrollutvalg.
2. Fremme forslag til endringer av kommuneloven som gir et kvalifisert mindretall på 1/3 initiativrett i kommunale og fylkeskommunale kontrollutvalg.
3. Legge til rette for en innstramming av den åpning dagens regelverk gir for avsettelse av kommunale og fylkeskommunale kontrollutvalg.
4. Fremme de nødvendige forslag som sikrer at den konstellasjon i kommunestyre eller fylkesting som utgjør mindretall, har flertall i kontrollutvalget."

Forslagsstillerne viser til at gjennom årene har det vært mange eksempler på at kontrollutvalgenes uavhengighet har blitt utfordret, både gjennom krav om utskifting av medlemmer og gjennom marginalisering av utvalgenes egne initiativ. Den kommunale konsensuskulturen bidrar til at et aktivt kontrollut-

valg lett oppfattes som et problem, og at medlemmene i kontrollutvalgene oppfattes av de øvrige folkevalgte som de politiske partienes forlengede arm. Det er en svekkelse av den demokratiske kontroll med forvaltningen dersom kontrollutvalgene bruker mer tid på å være populære hos ledende politikere eller rådmenn, enn å utføre de oppgaver som et reelt, uavhengig kontrollutvalg skal gjøre. Dette svekker muligheten til å iverksette gransking av forhold hvor den kommunale eller fylkeskommunale ledelsen er involvert.

Det er forslagsstillernes oppfatning at en gjennom å styrke kontrollutvalgenes uavhengighet og sørge for etablerte mindretallsrettigheter i utvalgenes arbeid, vil bidra til en bedre og mer effektiv kontroll og tilsyn med den kommunale og fylkeskommunale forvaltningen. Dette er viktig for å sikre oppslutning om og legitimitet til offentlige beslutninger og tjenester.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, lederen Tore Hagebakken, Saera Khan, Inger Løite, Tom Strømsstad Olsen og Arild Stokkan-Grande, fra Fremskrittspartiet, Per-Willy Amundsen, Åge Starheim og Ib Thomsen, fra Høyre, Bent Høie og Torbjørn Røe Isaksen, fra Sosialistisk Venstreparti, Rolf Reikvam, fra Kristelig Folkeparti, Bjørg Tørresdal, fra Senterpartiet, Anna Ceselie Brustad Moe, og fra Venstre, Vera Lysklætt, viser til at det kom krav til etablering av kontrollutvalg i alle kommuner og fylkeskommuner i 1992, og at erfaringene viser at lovfestingen av kontrollutvalget som et obligatorisk

organ har hatt en gunstig innvirkning på kontrollarbeidet i kommuner og fylkeskommuner.

Komiteen viser også til at kontrollutvalgene spiller en viktig rolle for å sikre at fellesskapets ressurser blir benyttet på en god og forsvarlig måte. Målsetting må være at utvalgene skal være effektive og aktive tilsynsorganer. Ikke minst har enkelte uheldige forhold som er dokumentert vist betydningen av den kontroll- og tilsynsfunksjon som ligger til de kommunale kontrollutvalgene. Komiteen vil understreke at korrupsjon, uetisk handel og uforsvarlig bruk av offentlige midler er totalt uakseptabelt. Komiteen vil vise til at kommunesektoren tar disse utfordringene alvorlig.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, viser til at Kommunal- og regionaldepartementet i november 2008 satte ned en arbeidsgruppe som innen utgangen av 2009 skal foreslå tiltak for å styrke kontrollutvalget, revisjonen og den administrative internkontrollen i kommuner og fylkekommuner. Flertallet viser til at det i mandatet for arbeidsgruppa står at det skal vurderes om mindretallet i et kommunestyre eller fylkestinget bør ha flertall i kontrollutvalget, og om det vil være hensiktsmessig at et mindretall i kontrollutvalget får en lovfestet rett til å be revisor gi en vurdering av en sak eller en hendelse og hvor stort dette mindretall eventuelt bør være.

Flertallet ser det som lite hensiktsmessig å avklare konklusjonene på forslagene som fremmes i Dokument nr. 8:4 (2008–2009) før arbeidsgruppas arbeid er avsluttet. Flertallet foreslår på denne bakgrunn at forslaget vedlegges protokollen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre viser til at forslagsstillerne ønsker å gi de kommunale kontrollutvalgene større uavhengighet, og vil påpeke at folk flest betaler en stor andel av sin inntekt til staten i form av skatter og avgifter, og at det bør være en målsetting at minst mulig av skattepengene forsvinner på grunn av ineffektivitet og korrupsjon. Disse medlemmer ser at uavhengighet er en forutsetning for troverdig kontroll- og tilsynsvirksomhet, og at det må være et klart skille mellom de som kontrollerer og de som skal kontrolleres. Disse medlemmer synes det er merkelig at det på mange måter stilles strengere krav til uavhengig kontroll og revisjon i private bedrifter enn innen offentlig virksomhet. En revisor i privat sektor kan for eksempel ikke ha et ansettelsesforhold til den som skal revideres, mens en kommunerevisor på den annen side kan være ansatt i kommunen. Dette er også en av grunnene til at stadig flere

kommuner velger å skille mellom enheter som bestiller og utfører offentlige tjenester.

Disse medlemmer viser til at et kommunalt kontrollutvalg i dag må ha et flertall, og ofte også et politisk flertall, for å kunne ta opp viktige saker. Dette er en utfordring, både fordi kontrollutvalgene nettopp skal kontrollere sentrale politikere og byråkrater, og fordi norske kommuner preges av en konsensuskultur. Kravet om uavhengighet blir ekstra vanskelig å etterleve i små kommuner der alle kjenner alle. Disse medlemmer viser til at det finnes en rekke lover og regler som gir mindretallsrettigheter i offentlige organer, blant annet i Stortingets kontroll- og konstitusjonskomité. Disse medlemmer mener det vil være naturlig å gi mindretallet i kommunale kontrollutvalg tilsvarende rettigheter.

Disse medlemmer viser til at daværende statsråd Åslaug Haga i sitt brev til kommunal- og forvaltningskomiteen 25. april 2006 erkjente at forslagsstillerne tar opp relevante og aktuelle problemstillinger, og at statsråden ville vurdere grunnlaget for å foreslå endringer i regelverket.

Disse medlemmer ønsker å styrke de kommunale og fylkeskommunale kontrollutvalgenes uavhengighet.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen om å fremme forslag om endringer av kommuneloven med sikte på å øke kontrollutvalgenes uavhengighet."

"Stortinget ber Regjeringen om å legge til rette for en innstramming av adgangen til å avsette kommunale kontrollutvalg."

"Stortinget ber Regjeringen om å fremme forslag om sikring av at et kvalifisert mindretall i de kommunale kontrollutvalgene gis adgang til å iverksette granskning av mulige misligheter i den angjeldende kommune."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre er kjent med at et flertall i et kommunestyre kan plassere et partis eneste representant i kontrollutvalget, mot representantens vilje, og kan på den måten frata dette partiet den viktigste muligheten til å skjøtte sitt politiske verv. Disse medlemmer mener denne formen for flertallsstyrer er direkte udemokratisk og vil på denne bakgrunn fremme følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen om å endre kommuneloven slik at et flertall i et kommunestyre ikke kan plassere et partis eneste representant i kontrollutvalget mot denne representantens vilje."

FORSLAG FRA MINDRETALL**Forslag fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre:***Forslag 1*

Stortinget ber Regjeringen om å endre kommuneloven slik at et flertall i et kommunestyre ikke kan plassere et partis eneste representant i kontrollutvalget mot denne representantens vilje.

Forslag fra Fremskrittspartiet og Høyre:*Forslag 2*

Stortinget ber Regjeringen om å fremme forslag om endringer av kommuneloven med sikte på å øke kontrollutvalgenes uavhengighet.

Forslag 3

Stortinget ber Regjeringen om å legge til rette for en innstramming av adgangen til å avsette kommunale kontrollutvalg.

Forslag 4

Stortinget ber Regjeringen om å fremme forslag om sikring av at et kvalifisert mindretall i de kommunale kontrollutvalgene gis adgang til å iverksette granskning av mulige misligheter i den angjeldende kommune.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Dokument nr. 8:4 (2008–2009) – representantforslag fra stortingsrepresentantene André Oktay Dahl, Martin Engeset, Gunnar Gundersen og Jan Tore Sanner om å styrke mindretallsrettigheter i kommunale og fylkeskommunale kontrollutvalg – vedlegges protokollen.

Oslo, i kommunal- og forvaltningskomiteen, den 1. april 2009

Tore Hagebakken

leder

Ib Thomsen

ordfører

